

Warszawa, 13-03-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski**

IX.517.1000.2023.AP

**Pan
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Zdrowia
e-PUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzona jest z urzędu sprawa związana z zapewnieniem pacjentom Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (dalej również: Ośrodek, KOZZD) odpowiedniej do stanu zdrowia opieki medycznej. Do RPO stale docierają bowiem niepokojące sygnały o trudnościach w zapewnieniu opieki lekarskiej pacjentom tej placówki ze względu na obecny kształt zasad udzielania świadczeń zdrowotnych.

Z informacji zgromadzonych przez RPO wynika, że Ośrodek nie zatrudnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Lekarze zatrudnieni na stałe w KOZZD nie mają zawartych umów z Narodowym Funduszem Zdrowia, a w związku z tym wystawiane przez nich skierowania nie zawierają numeru umowy z NFZ i są traktowane jak skierowania komercyjne, co wiąże się z ponoszeniem przez Ośrodek

kosztów realizacji danej usługi. Nie ma wówczas znaczenia posiadanie przez pacjenta ubezpieczenia zdrowotnego, a koszty świadczeń zdrowotnych każdorazowo pokrywane są z budżetu Ośrodka, czyli z pieniędzy przyznanych przez Ministerstwo Zdrowia. Z tych środków finansowane jest również leczenie pacjentów nieubezpieczonych.

Spośród 108 pacjentów Krajowego Ośrodka 94 jest objętych ubezpieczeniem zdrowotnym¹. Dyrektor KOZZD w dotychczasowej korespondencji z RPO oceniła, że brak ubezpieczenia u części pacjentów nie stanowi jednak istoty problemu dostępu do świadczeń zdrowotnych. Fundamentalną kwestią jest brak stosownego skierowania (tj. od lekarza POZ), z czym wiąże się ponoszenie kosztów leczenia również pacjentów ubezpieczonych, w ramach korzystania przez nich ze świadczeń medycznych w poradniach specjalistycznych.

Wskazać należy, że stosownie do ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób², świadczenia zdrowotne, których nie można udzielić w Ośrodku, są udzielane osobie stwarzającej zagrożenie w pierwszej kolejności przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności (art. 26 ust. 2). Oznacza to, że koszty udzielanych świadczeń medycznych ponosi Służba Więzienna, a więc środki pochodzą z budżetu przyznanego przez Ministra Sprawiedliwości. Dyrektor KOZZD przekazała Rzecznikowi, że dotychczas KOZZD nie był obciążany żadnymi wydatkami związanymi z udzielaniem świadczeń medycznych w przywieziennych placówkach służby zdrowia³.

Warto podkreślić, że podmioty lecznicze działające w jednostkach penitencjarnych niekiedy również odmawiają przyjęć pacjentów KOZZD do szpitali przywieziennych – ze względu na to, że ci nie są skazanymi lub tymczasowo

¹ Stan na dzień 20 listopada 2024 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 1689.

³ Stan na dzień 20 listopada 2024 r.

aresztowanymi, a zatem w ocenie Służby Więziennej nie powinni być leczeni przez więzienną służbę zdrowia. RPO został poinformowany, że występują przypadki, kiedy pacjenci Ośrodka sami także odmawiają wyjazdów na konsultacje do przywieziennych placówek służby zdrowia, ponieważ stale podkreślają, że odbyli już karę w warunkach izolacji penitencjarnej.

Z poczynionych przez Rzecznika ustaleń wynika, że niejednokrotnie zdarza się, że zarówno publiczne, jak i prywatne placówki opieki zdrowotnej odmawiają przyjęcia pacjenta KOZZD. Jego pobyt w danym miejscu wiąże się bowiem z obecnością pracowników ochrony, co oznacza np. wyłączenie części placówki tylko na potrzebę przyjęcia jednego pacjenta KOZZD. Rzecznik otrzymał również informację, że Oddział Zamiejscowy KOZZD w Czersku od swego powstania napotyka trudności związane z hospitalizacjami pacjentów Ośrodka w Szpitalu Specjalistycznym w Chojnicach. Placówka tłumaczy odmowę przyjęcia pacjentów KOZZD tym, że powinni oni być w pierwszej kolejności hospitalizowani w placówkach więziennej służby zdrowia⁴.

Sytuacja ta budzi zaniepokojenie Rzecznika, gdyż może prowadzić do naruszenia prawa pacjentów KOZZD do zapewnienia właściwej do stanu zdrowia opieki medycznej. Ponadto, zdaniem RPO, każdy przypadek takiej odmowy powinien być bezpośrednio raportowany przez Dyrektora KOZZD i przekazywany do wiadomości Ministra Zdrowia. Państwo odpowiada za życie i zdrowie każdej osoby pozbawionej wolności, niezależnie od rodzaju miejsca, w jakim odbywa się ta izolacja.

Do Biura Rzecznika wpływają również skargi dotyczące warunków bytowych panujących w Ośrodku, a mianowicie łóżek piętrowych pozostających do dyspozycji pacjentów. Dyrektor KOZZD podkreśla, że nie jest możliwy demontaż łóżek, gdyż do KOZZD stale przyjmowani są nowi pacjenci. Dostrzegane są jednak niedogodności związane z korzystaniem przez pacjentów z łóżek piętrowych, mimo że z uwagi na

⁴ Pismo Dyrektora KOZZD do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 24 lutego 2025 r.

trudności lokalowe Ośrodka nie jest możliwa ich likwidacja. Wielokrotnie podkreślano, że w żadnym innym podmiocie leczniczym nie korzysta się z łóżek piętrowych.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o informację:

1. Jak w Pana ocenie należałoby rozwiązać problem braku zatrudnienia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w KOZZD lub też innego lekarza, który miałby podpisaną umowę z NFZ i mógłby wystawiać skierowania, na podstawie których realizowane byłyby świadczenia medyczne finansowane przez NFZ? Chodzi przede wszystkim o wyeliminowanie sytuacji, gdy koszty konsultacji specjalistycznych pacjentów mających ubezpieczenie zdrowotne, którzy mogliby się leczyć w ramach NFZ, ponoszone są przez KOZZD.
2. Jeśli zatrudnienie lekarza POZ w KOZZD jest niemożliwe, to jakie działania zamierza Pan Minister podjąć, aby pacjenci KOZZD mogli realizować świadczenia medyczne w podmiotach leczniczych w ramach NFZ?
3. Czy Ministerstwo Zdrowia oszacowało, jak te dwie ścieżki traktowania pacjentów – komercyjna i w ramach NFZ – rzutują na wydatki budżetu państwa?
4. Czy w ocenie Pana Ministra można zobowiązać prywatne i publiczne placówki medyczne do udzielania świadczeń medycznych, tak aby nie dochodziło do sytuacji odmów związanych z faktem, że przyjęty ma być pacjent KOZZD? Z wyjaśnień Dyrektor KOZZD wynika, że chodzi o brak możliwości przebywania pracowników ochrony KOZZD podczas ewentualnej hospitalizacji pacjenta z powodu warunków lokalowych panujących w oddziale.
5. Czy w projekcie ustawy o zmianie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, który aktualnie jest opracowywany wspólnie przez resort zdrowia i sprawiedliwości, proponuje się również zmiany

dotyczące funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej dla pacjentów KOZZD⁵? Jeśli tak, to w jakim kierunku miałyby pójść proponowane zmiany?

6. Czy planowana jest likwidacja łóżek piętrowych w KOZZD i przeznaczenie kolejnego budynku na potrzebę przyjęć pacjentów KOZZD?

Będę zobowiązany za zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i odniesienie się do zakomunikowanego problemu.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁵ W dniu 27 lutego 2025 r. w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich odbyła się konferencja naukowa „Czy kompleksowa reforma Kodeksu karnego wykonawczego jest potrzebna? Stan aktualny i postulaty *de lege ferenda*”, podczas której Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Maria Ejchart zapowiedziała kompleksową nowelizację przepisów dotyczących izolacji postpenalnej w Polsce.